

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep.
0030 Oslo

Deres ref.: 201102411-/HW

Vår ref.:201100053/3

Oslo, 18.04-2012

Svar på høringsnotat om Endringer i Tobakkskadeloven

SIRUS har ingen kommentarer til de enkelte endringsforslagene i høringsnotatet. Vi konstaterer at mange av forslagene til dels henter begrunnelser fra forskningslitteratur – selv om omfanget av eksisterende forskning varierer mellom ulike temaer - og vi finner at denne litteraturen er gjengitt på en tilfredsstillende måte. Noen av forslagene har imidlertid et svakere forskningsmessig grunnlag og er mer basert på helhetsvurderinger basert på relevante internasjonale konvensjoner/anbefalinger, trendutvikling for regulering på tobakksområdet, behovsanalyser av tiltak, normativt skjønn og etiske betraktninger. SIRUS ser det ikke som sin oppgave å kommentere den vekslende betydning som forskningen har blitt tillagt i disse politiske helhetsvurderingene. Våre kommentarer går i første rekke på det forskningsmessige grunnlaget, behovet for legitimitetsanalyser av tiltak, mulige negative konsekvenser av tiltak etc.

Ad 2.2 Helseskader av tobakksbruk

Departementet legger opp til at helserisikoen ved snusbruk primært ikke skal sammenlignes med helerisiko fra røyking (s 17). SIRUS ønsker å gjøre oppmerksom på en mulig negativ konsekvens av å ikke sammenligne følgeskadene fra snusbruk med røyking. En rekke nyere undersøkelser viser at befolkningens oppfatninger om risikoforskjeller mellom snusbruk og røyking ikke samsvarer med den store gradientforskjellen i skadepotensiale som kommuniseres i autoritative oppsummeringer på feltet. Et konsistent resultat fra norske undersøkelser foretatt i ulike befolkningsgrupper, utført av forskjellige forskningsinstitusjoner, over en periode på syv år og med bruk av ulike måleinstrumenter, er at skadene ved snusbruk overdrives i forhold til skadene fra røyking. Den informasjonspraksis som departementet legger opp til synes ikke i vesentlig grad å bidra til en korrigering av disse feiloppfatningene. Dette kan potensielt bidra til at røykere som ikke vil eller kan slutte med nikotin ikke tilføres tilstrekkelig motiv for overgang til en skadereduserende opptaksmetode for nikotin.

Ad 3.5 Forbud mot salg av mindre sigarettpakker

Som det framgår av høringsnotatet er den mulige effekten av et slikt tiltak lite belyst i av den empiriske forskningslitteraturen. Departementet antar at tiltaket kan bidra til å redusere nyrekrutteringen til røyking blant barn og unge. Dette kan være en mulig konsekvens, men SIRUS foreslår at departementet tar initiativ for å undersøke brukerprofiler for ulike tobakksprodukter, bl.a. tipakningene nærmere.

Ad 4.1 Røykfrie arbeidslokaler

SIRUS har ikke noen oppfatning om selve forslaget, men mener generelt at tiltak som begrenser individuell handlingsfrihet oftere enn det som gjøres bør ledsages av legitimitetsanalyser. Dette gjelder kanskje i særlig grad hva gjelder ytterligere adgangsbegrensninger for røyking - som jo fra før er underlagt sterke restriksjoner. Departementet viser til en upublisert undersøkelse fra Synovate i 2010 som viste at 60% av befolkningen støttet et totalforbud mot røyking på innendørs arbeidsplasser. SIRUS gjør oppmerksom på at samme datamateriale også er benyttet for å avdekke ulike gruppers *motstand* mot samme forslag. I en artikkel publisert i Norsk Tannlegeforenings Tidsskrift går det fram at nærmere halvparten av dagligrøykerne og drøyt en firedel av av-og-til-røykerne oppga skåre 1 på en skala som gikk fra 1 'ingen støtte' til 5 'full støtte' til dette forslaget [Lund KE. Røykernes motstand til nye tobakksforebyggende tiltak. *Nor Tannlegeforen Tid* 2011; 121 (11): 838-43].

Røykerne er desimert som gruppe og deres vekt i opinionsmålinger for totalbefolkningen blir stadig mindre. Røykerne har videre gjennomgått en sosial deklassering, atferden utføres i et stadig mer tobakksfiendtlig normklima og de framstår som en uorganisert gruppe uten innflytelsesrike talsmenn. Den asymmetriske maktfordelingen av sosial-, kulturell- og økonomisk kapital mellom avsendere av forslag til ytterligere atferdsbegrensninger og mottakerne som rammes, *kan* by på utfordringer i det forebyggende tobakksarbeidet. SIRUS understreker derfor viktigheten av å utføre legitimitetsanalyser som kan tydeliggjøre nødvendigheten av slike forslag og eventuelt tilføre forslaget argumentasjonsstyrke.

Ad 4.3 Tobakksbruk i arbeidstiden

SIRUS har ingen synspunkter på selve forslaget. I begrunnelsen vises det til en del enkeltstudier. SIRUS gjør oppmerksom på at det i tillegg finnes en systematisk kunnskapsoppsummering av relevans, og anbefaler å bruke denne type litteraturhenvisninger dersom slike finnes. (IARC/WHO. *Evaluating the effectiveness of smoke-free policies*. Vol 13. IARC, Geneva: 2009).

Departementet viser til en utredning som KS Advokatene foretok på forespørsel fra Sogn og Fjordane fylkeskommune i 2010 om forbud mot røyking i arbeidstiden. SIRUS mener slike utredninger bidrar til å synliggjøre et legitimitetsgrunnlag som i sin tur kan styre og styrke meningsutveklingen omkring tiltak for å begrense tobakksbruk i arbeidstiden. SIRUS mener at også andre forslag i høringsnotatet kunne vært gjenstand for lignende analyser.

Ad 5.4 Tobakkssurrogater og tobakksimitasjoner

SIRUS ser positivt på at Departementet mener det er et behov for ytterligere utredninger om den normdannede effekten som tobakkssurrogater kan ha, før man eventuelt beslutter å inkludere disse i lovens § 12. Det er etter vårt skjønne behov for å vurdere de positive effektene som for eksempel urtesnus og elektroniske sigaretter kan ha bl.a. for røykeslutt/-reduksjon, opp mot den antatt negative normdannende effekten fra bruken av disse.

Ad 5.6 Statistikkinformasjon

SIRUS er rede til å påta oss de oppgaver som departementet skisserer i forbindelse med kommunenes forvaltning av tobakkskadeloven. Dersom innehaver av tillatelse for avgiftsfritt salg av tobakksvarer på flyplass pålegges plikt til å avgi informasjon om omsetning, er SIRUS også rede til å la disse data inngå i vårt øvrige overvåkingsansvar

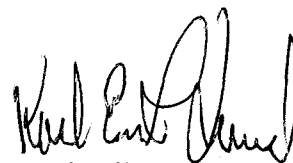
for utviklingen i tobakksforbruket. Vi deler oppfatningen om at disse oppgavene (utløser et ressursbehov (jfr. pkt 6.1).

Vennlig Hilsen

Pål Kraft

Direktør

Karl Erik Lund

Forskningsleder